

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 33 – ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2016

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Σε αυτό το τεύχος της «Οικονομικής Έρευνας» παρουσιάζονται αποτελέσματα από εμπειρικές αναλύσεις που αφορούν διάφορες πτυχές της κυπριακής οικονομίας. Συνοπτικά:

- Συζητούμε τις προοπτικές μιας πράσινης (δηλαδή φιλο-περιβαλλοντικής) φορολογικής μεταρρύθμισης που θα περιλαμβάνει αύξηση της φορολογίας δραστηριοτήτων που καταναλώνουν φυσικούς πόρους (ή ρυπαίνουν) με ταυτόχρονη μείωση της φορολόγησης του κεφαλαίου και της εργασίας.
- Διερευνούμε την επίδραση μιας σειράς μακροοικονομικών παραγόντων (όπως ο ρυθμός ανάπτυξης, ο πληθωρισμός κ.α.) στις τιμές των ακινήτων.
- Συγκρίνουμε το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, που εισήχθη το 2014 με σκοπό να αντικαταστήσει το Δημόσιο Βοήθημα, με άλλα παρόμοια συστήματα ελάχιστου εισοδήματος στην Ευρώπη και στη βάση των συγκρίσεων αυτών προτείνουμε περαιτέρω βελτιώσεις.
- Αναλύουμε τις πρόσφατες τάσεις στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο και στο πλαίσιο αυτό κατασκευάζουμε ένα βελτιωμένο (σε σύγκριση με τον αντίστοιχο της Στατιστικής Υπηρεσίας) δείκτη τιμών για τις υπηρεσίες του διαδικτύου.
- Εκτιμούμε το κεφαλαιουχικό απόθεμα, δηλαδή τη συνολική αξία των πάγιων περιουσιακών στοιχείων στην κυπριακή οικονομία σε τριμηνιαία βάση για την περίοδο 1995-2015 κατά δημόσιο, στεγαστικό και ιδιωτικό τομέα εξαιρουμένης της στέγασης.
- Τέλος, αναλύονται οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το παραγωγικό χάσμα στην Κύπρο και τις υπόλοιπες χώρες μέλη της ΕΕ-28.

Σε αυτό το τεύχος:

• «Πράσινη Φορολογική Μεταρρύθμιση» στην Κύπρο	2
• Μακροοικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις τιμές κατοικιών	3
• Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Κύπρο και συγκρίσεις με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες	4
• Πρόσφατες τάσεις στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο	4
• Εκτιμήσεις κεφαλαιουχικού αποθέματος κατά δημόσιο, στεγαστικό και ιδιωτικό τομέα για την κυπριακή οικονομία: 1995Q1-2015Q4	5
• Παραγωγικό χάσμα στην Κύπρο και ΕΕ-28	5
• Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών	6
• Νέα του Τμήματος Οικονομικών	7

«Πράσινη φορολογική μεταρρύθμιση» στην Κύπρο

Θεόδωρος Ζαχαριάδης

Το μεγαλύτερο μέρος των δημόσιων εσόδων των ευρωπαϊκών κρατών προέρχεται από τη φορολόγηση της εργασίας και του εισοδήματος. Οι άμεσοι φόροι (φόροι εισοδήματος, εταιρικοί και κεφαλαιουχικοί φόροι και ασφαλιστικές εισφορές) αντιστοιχούν στα 2/3 των φορολογικών εσόδων στην ΕΕ. Αντίθετα, δραστηριότητες που ρυπαίνουν το περιβάλλον ή ξοδεύουν σπάνιους φυσικούς πόρους δεν συνεισφέρουν ιδιαίτερα στα έσοδα των κυβερνήσεων.

Στην Κύπρο, τα φορολογικά έσοδα της κυβέρνησης ανήλθαν το 2014 στα 6 δισ. Ευρώ περίπου ή 34% του ΑΕΠ, αρκετά κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 40%. Από αυτά, οι έμμεσοι φόροι αντιστοιχούσαν στο 44% του συνόλου, οι άμεσοι φόροι στο 30% και οι ασφαλιστικές εισφορές στο 26%. Οι περιβαλλοντικοί φόροι (με τον τρόπο που ορίζονται από τις ευρωπαϊκές στατιστικές αρχές) αντιπροσώπευαν το 3,1% του ΑΕΠ ή 9% του συνόλου των φορολογικών εσόδων της Δημοκρατίας – μειωμένοι σημαντικά σε σχέση με μια δεκαετία νωρίτερα. Από το σύνολο των εσόδων από περιβαλλοντικούς φόρους, τα 3/4 προέρχονται από φόρους στα καύσιμα. Απεναντίας, η φορολόγηση της ρύπανσης και της κατανάλωσης φυσικών πόρων είναι μηδενική: η χώρα κατατάσσεται τελευταία στην ΕΕ σε αυτούς τους φόρους.

Η έμφαση στους άμεσους φόρους θέτει σε κίνδυνο την απασχόληση και την οικονομική ανάπτυξη. Αυξάνει το κόστος της εργασίας και αποθαρρύνει την οικονομική δραστηριότητα, ενώ έμμεσα ενισχύει την παραοικονομία, αφού δίνει κίνητρα για απόκρυψη εισοδημάτων ή/και αδήλωτη εργασία.

Για τους λόγους αυτούς, πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν προχωρήσει σε «Πράσινη (δηλαδή φιλο-περιβαλλοντική) Φορολογική Μεταρρύθμιση». Αυτή περιλαμβάνει μερική διαφοροποίηση της πηγής των κρατικών εσόδων, με μείωση της φορολόγησης του κεφαλαίου και της εργασίας και αντίστοιχη αύξηση της φορολογίας δραστηριοτήτων που καταναλώνουν φυσικούς πόρους ή ρυπαίνουν. Εξειδικευμένες μελέτες στην Ευρώπη έχουν δείξει ότι, σε αντίθεση με το φόρο εισοδήματος ή τις ασφαλιστικές εισφορές, οι περιβαλλοντικοί φόροι στρεβλώνουν λιγότερο την οικονομική δραστηριότητα και δεν βλάπτουν την απασχόληση, ενώ ταυτόχρονα μειώνουν τη χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων. Ειδικά σε εποχές υψηλής ανεργίας, αποκτά προτεραιότητα η μείωση του

εργατικού κόστους μέσω μείωσης της άμεσης και έμμεσης φορολόγησης της εργασίας.

Οι απώλειες δημόσιων εσόδων μπορούν να αντισταθμιστούν με αύξηση της περιβαλλοντικής φορολογίας. Μια τέτοια μεταρρύθμιση αμβλύνει τις στρεβλώσεις στην οικονομία, μειώνει την εξάρτηση από εισαγωγές καυσίμων και δίνει ώθηση στην καινοτομία και σε «πράσινες» επενδύσεις στους τομείς της ενέργειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της μείωσης αποβλήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνουμε την υιοθέτηση μιας «πράσινης περιβαλλοντικής μεταρρύθμισης» και στην Κύπρο που να περιλαμβάνει:

- Σταδιακή εισαγωγή ενός φόρου άνθρακα για κάθε έτος της επόμενης πενταετίας, για όλα τα καύσιμα που χρησιμοποιούνται στους τομείς της οικονομίας οι οποίοι δεν εμπίπτουν στο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου.
- Εισαγωγή εντός διετίας μιας χρέωσης για το νερό ύδρευσης που να αντιστοιχεί στο κόστος της σπανιότητας νερού και το κόστος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της χρήσης νερού στην Κύπρο.
- Εισαγωγή ενιαίας παγκύπριας χρέωσης για τα συνήθη οικιακά απορρίμματα, με την επιβολή ενός οριζόντιου «φόρου ταφής απορριμμάτων» εντός τριετίας. Από αυτό το ποσό, ένα μέρος θα καλύπτει το χρηματοοικονομικό κόστος διαχείρισης των αποβλήτων παγκύπρια, και το υπόλοιπο θα αποτελεί «πράσινο φόρο» με σκοπό τη μείωση της ροής αποβλήτων στους σκυβαλότοπους και την ενθάρρυνση εναλλακτικών πρακτικών, δηλαδή μείωση, επαναχρησιμοποίηση ή ανακύκλωση αυτών.

Η «πράσινη φορολογική μεταρρύθμιση» προτείνεται να είναι δημοσιονομικά ουδέτερη, ώστε να μην αυξηθεί η συνολική περιβαλλοντική επιβάρυνση στη χώρα. Έτσι, τα αυξημένα έσοδα από τους ανωτέρω περιβαλλοντικούς φόρους θα μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του κόστους εργασίας (π.χ. με μείωση των ασφαλιστικών εισφορών ή άλλων επιβαρύνσεων) ή και για την αποζημίωση ευάλωτων νοικοκυριών.

* Αναλυτικότερη επεξήγηση των προτάσεων και της αναμενόμενης δημοσιονομικής επίδρασής τους περιέχεται σε άρθρο στο επόμενο τεύχος του *Cyprus Economic Policy Review*, Vol. 10, No. 2 (December 2016).

Μακροοικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις τιμές κατοικιών

Χρήστος Σάββα

Η αγορά κατοικιών αποτελεί ιδιαίτερο θέμα έρευνας για την πλειονότητα των χωρών. Από τη μεριά του δημόσιου τομέα, η συγκεκριμένη αγορά είναι πολύ σημαντική για το κράτος, αφού του προσδίδει ένα μεγάλο μέρος των εσόδων του (μέσω φορολογιών, χαρτοσημάνσεων και τελών που αφορούν τις αγοραπωλησίες κατοικιών). Από τη μεριά των νοικοκυριών, η αγορά κατοικιών αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του πλούτου τους, καθώς και το κυριότερο μέσο εξασφάλισης για δανεισμό (collateral for mortgages).

Σε πολλές χώρες στον κόσμο (για παράδειγμα στις ΗΠΑ, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ισπανία την Ιρλανδία και στην Ιαπωνία, μεταξύ άλλων), οι αγορές κατοικιών έχουν παρουσιάσει μεγάλες κυκλικές διακυμάνσεις των τιμών και των όγκων πωλήσεων, με τις διακυμάνσεις αυτές να χαρακτηρίζονται αρχικά από (απότομες) αυξήσεις των τιμών, ακολουθούμενες από πτώσεις ή ακόμα και κατάρρευση. Ως εκ τούτου, και σε συνδυασμό με τη σπουδαιότητα της αγοράς κατοικιών στην οικονομία, οι κυκλικές διακυμάνσεις στις αγορές κατοικιών ανά το παγκόσμιο αποτελούν σημαντικό θέμα έρευνας και συζήτησης. Οι κατευθύνσεις της έρευνας επικεντρώνονται στους μακροοικονομικούς παράγοντες που τυχόν επηρεάζουν τη δυναμική των τιμών των κατοικιών και, επιπλέον, τον τρόπο που τις επηρεάζουν.

Στη μελέτη αυτή χρησιμοποιείται ο δείκτης τιμών ακινήτων 43 χωρών (Η.Π.Α, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιαπωνία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ελβετία, Ολλανδία, Βουλγαρία, Κύπρος, μεταξύ άλλων) και γίνεται προσπάθεια εξεύρεσης των κοινών μακροοικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν την πορεία του δείκτη σε κάθε χώρα. Οι παράγοντες αυτοί βασίζονται στη διεθνή βιβλιογραφία και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων το ΑΕΠ, το ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού, το δανειστικό επιτόκιο, τον πληθωρισμό, το κόστος κατασκευαστικών υλικών, κλπ.

Ο Πίνακας 1 δείχνει την ελαστικότητα (βαθμό ευαισθησίας) των τιμών των κατοικιών για αυτές τις μεταβλητές. Ο πληθυσμός, η οικονομική ανάπτυξη, οι αποδόσεις των μετοχών και ο πληθωρισμός αποτελούν

σημαντικούς παράγοντες για την αύξηση του δείκτη τιμών των κατοικιών. Επιπλέον, όπως αναμενόταν, το κατασκευαστικό κόστος είναι άμεσα συνυφασμένο με τις τιμές των κατοικιών, με το βαθμό επιρροής του να υπερβαίνει κατά πολύ το βαθμό επιρροής άλλων παραγόντων. Αντίθετα, το επιτόκιο δανεισμού και η ανεργία επηρεάζουν αρνητικά τις τιμές των κατοικιών.

Πίνακας 1: Επίδραση μακροοικονομικών μεταβλητών

<i>Μεταβλητή:</i>	<i>Ελαστικότητα</i>
Πληθυσμός (ανά 10000)	0,025
Ανεργία	-0,032
Οικονομική Ανάπτυξη	0,015
Αποδόσεις χρηματιστηρίου	0,029
Κατασκευαστικό Κόστος	0,600
Πληθωρισμός	0,121
Επιτόκιο δανεισμού	-0,182

Ως γενικό συμπέρασμα, γίνεται αντιληπτό ότι η καλύτερευση του δείκτη τιμών κατοικιών είναι συνυφασμένη με τη γενικότερη εικόνα της οικονομίας και πιο συγκεκριμένα με:

- την αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας που οδηγεί σε αύξηση του εισοδήματος και της κατανάλωσης των νοικοκυριών,
- τη μείωση των δανειστικών επιτοκίων, και
- τη μείωση της ανεργίας.

Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή, καθώς δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο τα ευρήματα της εργασίας αυτής να διαφέρουν ανάλογα με τη χρονική περίοδο στην οποία αναφέρονται ή με το χρονικό διάστημα που καλύπτει η έρευνα.*

* Το άρθρο θα δημοσιευθεί στη σειρά Δοκιμών Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών.

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Κύπρο και συγκρίσεις με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες

Χρήστος Κουτσαμπέλας

Το άρθρο στο οποίο αναφέρεται η παρούσα περίληψη εξετάζει τη μεταρρύθμιση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Κύπρο που υλοποιήθηκε το 2014 με σκοπό την αντικατάσταση του δημόσιου βοηθήματος*. Στην ανάγκη μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής προστασίας εκείνη την περίοδο συνέβαλε το γεγονός ότι η οικονομία της Κύπρου βρισκόταν στο μέσο μιας οικονομικής κρίσης που προκάλεσε, ανάμεσα σε άλλα, αύξηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Σκοπός της μεταρρύθμισης ήταν να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας, καθώς το προηγούμενο σύστημα ελάχιστου εισοδήματος (Δημόσιο Βοήθημα) είχε κριθεί ως αναποτελεσματικό όσον αφορά την ορθολογική διαχείριση των πόρων αλλά και την κάλυψη των ατόμων που χρειάζονται κοινωνική προστασία. Το άρθρο, σε πρώτο επίπεδο, παρέχει μια λεπτομερή περιγραφή του συστήματος και σε δεύτερο επίπεδο προχωρά στη σύγκριση των βασικών χαρακτηριστικών του με τις συνήθεις πρακτικές που συναντώνται σε παρόμοια συστήματα ελάχιστου εισοδήματος στην Ευρώπη.

Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι οι θεσμικές ομοιότητες είναι πιο συχνές από τις όποιες ιδιαιτερότητες, κάτι που συνεπάγεται ότι το κυπριακό σύστημα κοινωνικής προστασίας έχει εφοδιαστεί με ένα μοντέρνο σύστημα ελάχιστου εισοδήματος, παρά τις όποιες αρχικές αδυναμίες που εμφανίστηκαν στα πρώτα στάδια υλοποίησής του. Ωστόσο, υπάρχουν περιθώρια για τη μετάγγιση καλών πρακτικών και καινοτόμων προσεγγίσεων που εφαρμόζονται κατά κόρον σε χώρες με μακρά παράδοση στην κοινωνική πολιτική και πιο εξελιγμένα συστήματα δημόσιας διοίκησης όπως, για παράδειγμα, η εισαγωγή και χρήση τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ICT), η χρήση προληπτικών εργαλείων για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, η συστηματική ανάλυση επιπτώσεων των πολιτικών, κτλ.

* Koutsampelas, C., ‘[The Cypriot GMI Scheme and Comparisons with other European Countries](#)’, Cyprus Economic Policy Review, Vol. 10, No. 1, pp. 3-26.

Πρόσφατες τάσεις στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο

Σωφρόνης Κληρίδης και Χαράλαμπος Καραγιαννάκης

Ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της τεχνολογίας της πληροφορίας έχει αλλάξει δραματικά την τελευταία εικοσαετία ως αποτέλεσμα της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης και του ανοίγματος των τηλεπικοινωνιακών αγορών στον ανταγωνισμό. Στην Κύπρο η αγορά άνοιξε στον ανταγωνισμό, εμφανίστηκαν νέες επιχειρήσεις και διευρύνθηκε σημαντικά η γκάμα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Η μελέτη στην οποία αναφέρεται η παρούσα περίληψη επιχειρεί μια καταγραφή της εξέλιξης του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια.†

Η έρευνά μας επικεντρώνεται σε δύο μετρήσεις. Ως πρώτο βήμα υπολογίστηκε η αξία του προϊόντος του κλάδου και η συνεισφορά του στο συνολικό ΑΕΠ της Κύπρου και στο ρυθμό ανάπτυξης της Κυπριακής οικονομίας. Καταγράφεται μια σημαντική μεγέθυνση του κλάδου, με τη συνεισφορά του στο ΑΕΠ να αυξάνεται από το 1,05% το 1995 στο 2,35% το 2012. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται την περίοδο μέχρι το 2005, όταν η συνεισφορά στο ΑΕΠ φτάνει το 2,56%. Το μέγεθος του κλάδου είναι συγκριτικά μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το δεύτερο βήμα ήταν η κατασκευή ενός δείκτη τιμών για υπηρεσίες διαδικτύου. Οι δείκτες τιμών αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την παρακολούθηση της ικανότητας ενός κλάδου να παρέχει αξία στους καταναλωτές και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μπορούν να ερμηνευθούν ως μετρήσεις της κοινωνικής ευημερίας. Ο δείκτης μας είναι βελτιωμένος σε σχέση με τον αντίστοιχο της Στατιστικής Υπηρεσίας γιατί (α) χρησιμοποιεί περισσότερες και πιο ακριβείς πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τους παρόχους και (β) εκτιμήθηκε με πιο προχωρημένη μεθοδολογία.

Ο κατασκευασθείς δείκτης παρουσιάζει καθοδική πορεία: από το 100, που ξεκινά το 2005, πέφτει στο 40 το 2011 και στο 25 το 2016. Τέτοιου μεγέθους μειώσεις είναι χαρακτηριστικές σε αγορές προϊόντων με συνεχή τεχνολογική αναβάθμιση.

† Clerides, S. and C. Karagiannakis, ‘[Recent trends in the Cypriot electronic communications sector](#)’, Cyprus Economic Policy Review, Vol. 10, No. 1, pp. 27-55.

Εκτιμήσεις κεφαλαιουχικού αποθέματος κατά δημόσιο, στεγαστικό και ιδιωτικό τομέα για την κυπριακή οικονομία: 1995Q1-2015Q4

Νεκτάριος Μιχαήλ και Μάριος Πολεμιδιώτης

Μεγάλος αριθμός μελετών έχουν χρησιμοποιήσει εκτιμήσεις του κεφαλαιουχικού αποθέματος σε διάφορες περιστάσεις και με τρόπους που τονίζουν τη σημασία του σε σχέση με θέματα που άπτονται της οικονομικής πολιτικής όπως, για παράδειγμα, την οικονομική ανάπτυξη, την παραγωγικότητα, τις κυκλικές διακυμάνσεις, καθώς και σε θέματα χρηματοοικονομικής.

Ωστόσο, παρά την ευρεία χρήση των στοιχείων του κεφαλαιουχικού αποθέματος, η διαθεσιμότητα των εν λόγω στοιχείων παραμένει περιορισμένη. Επιπλέον, η πολυπλοκότητα που συνδέεται με την παραγωγή τριμηνιαίων εκτιμήσεων για το κεφαλαιουχικό απόθεμα, καθώς και οι διαφορές στις απαιτούμενες παραδοχές που υιοθετούνται σε εθνικό επίπεδο για τον καταρτισμό των στοιχείων, καθιστά δύσκολες τις διεθνείς συγκρίσεις. Κατά συνέπεια, η παραγωγή των τριμηνιαίων εκτιμήσεων του κεφαλαιουχικού αποθέματος αποτελεί έργο το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από την κάθε χώρα ξεχωριστά.

Η Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας υπολογίζει ετήσια το καθαρό κεφαλαιουχικό απόθεμα (καθώς και τις αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου) σύμφωνα με τη Στατιστική Ταξινόμηση των Οικονομικών Δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (NACE) Αναθ. 2, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της διαρκούς απογραφής. Τα δεδομένα αυτά είναι διαθέσιμα με καθυστέρηση δύο ετών, ενώ τριμηνιαία στοιχεία καθώς και στοιχεία ανά θεσμικό τομέα δεν είναι διαθέσιμα. Ως αποτέλεσμα, έρευνες στις οποίες το κεφαλαιουχικό απόθεμα είναι απαραίτητο δύσκολα μπορούν να πραγματοποιηθούν με τα υφιστάμενα στοιχεία.

Το άρθρο, στα αποτελέσματα του οποίου αναφέρεται αυτή η περίληψη, * επεκτείνει τα διαθέσιμα ετήσια στοιχεία μέχρι και το 2015 στη βάση του νόμου της κίνησης του κεφαλαιουχικού αποθέματος (law of motion of capital), ενώ παρέχει και τριμηνιαία ανάλυση του καθαρού κεφαλαιουχικού αποθέματος καθώς και των αποσβέσεων παγίου κεφαλαίου για το σύνολο της οικονομίας για την περίοδο 1995-2015. Τέλος, παρέχει περαιτέρω τριμηνιαία ανάλυση ανά θεσμικό τομέα (δημόσιο, στεγαστικό και ιδιωτικό τομέα εξαιρουμένης της στέγασης).

* Michail, A. N. and M. C. Polemidiotis, 'Estimates of Public, Housing and Other Private Sectors Net Capital Stocks for the Cyprus Economy: 1995Q1-2015Q4', Cyprus Economic Policy Review, Vol. 10, No. 1, pp. 71-85

Παραγωγικό χάσμα στην Κύπρο και ΕΕ-28

Αλέξανδρος Πολυκάρπου

Στη μελέτη, τα αποτελέσματα της οποίας συνοψίζονται πιο κάτω,[†] αναλύονται οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) για το παραγωγικό χάσμα στην Κύπρο και τις υπόλοιπες χώρες μέλη της ΕΕ-28. Επίσης, εκτιμάται η ευαισθησία των εν λόγω εκτιμήσεων όταν υιοθετηθούν υποθέσεις που ταιριάζουν περισσότερο στα κυπριακά δεδομένα από ότι οι μέσοι όροι που χρησιμοποιεί ΕΕ.

- Στην Κύπρο, το παραγωγικό χάσμα ήταν θετικό (δηλ. η πραγματική είναι μεγαλύτερη από τη δυνητική παραγωγή της οικονομίας) την περίοδο 2000 με 2011. Ωστόσο, μετά το 2008 το παραγωγικό χάσμα άρχισε να μειώνεται και το 2011 έγινε αρνητικό. Το 2013 και 2014, το παραγωγικό χάσμα έφτασε την υψηλή αρνητική τιμή -6,5%. Το αρνητικό παραγωγικό χάσμα αναμένεται να μειώνεται μέχρι το 2017.
- Στην ΕΕ-28 το παραγωγικό χάσμα μεταξύ του 2001 και 2008 ήταν θετικό με υψηλότερη τιμή το 2,7% το 2007. Το 2008 το παραγωγικό χάσμα μειώθηκε στο 1,6% και μετά μειώθηκε δραματικά στο -3,5% το 2008. Τα επόμενα χρόνια παρέμεινε αρνητικό αλλά σχετικά σταθερό μεταξύ -3% και -2%. Το παραγωγικό χάσμα αναμένεται να μειωθεί στο -1,3% το 2015 και στο -0,8% και -0,2% το 2016 και 2017, αντίστοιχα.
- Στην Κύπρο ο ρυθμός ανάπτυξης του δυνητικού προϊόντος την περίοδο 2009-2014 ακολούθησε αρνητική πορεία, από 2,2% το 2009 σε -2,6% το 2014. Ο αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης του δυνητικού προϊόντος αναμένεται να συνεχιστεί και την περίοδο 2015 με 2017, αλλά με φθίνοντα ρυθμό.

Για να αξιολογήσουμε την ευαισθησία των εκτιμήσεων του παραγωγικού χάσματος για την Κύπρο στις υποθέσεις της ΕΕ, πρώτα εξετάσαμε πως αλλάζουν οι εκτιμήσεις όταν χρησιμοποιηθεί το μερίδιο αμοιβής της εργασίας στο συνολικό προϊόν της Κύπρου (0,60) αντί του μέσου όρου της ΕΕ (0,65). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η διαφορά στο παραγωγικό χάσμα που εκτιμάται με τα δυο μερίδια αμοιβής της εργασίας είναι ανεπαίσθητη. Επίσης, πολύ μικρή για να έχει πρακτικές συνέπειες είναι η διαφορά μεταξύ των εκτιμήσεων που προκύπτουν όταν ο δείκτης χρήσης παραγωγικής ικανότητας που χρησιμοποιείται από την ΕΕ (και βασίζεται κυρίως στο δείκτη της βιομηχανίας) αντικατασταθεί με το δείκτη που υπολογίστηκε ειδικά για την Κύπρο (και βασίζεται κυρίως στη χρήση της παραγωγικής ικανότητας στις υπηρεσίες).

[†] Polycarpou A., "The Output Gap in Cyprus and EU-28", Economic Policy Papers, 02-16, April 2016.

Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών

Χρήστος Κουτσαμπέλας

Αφυπηρέτηση του Διευθυντή του ΚΟΕ

Ο καθ. Πάνος Πασιαρδής έχει αφυπηρετήσει από τη θέση του Διευθυντή στο Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ). Διευθυντής στο ΚΟΕ από την 1^η Σεπτεμβρίου 2016 είναι η κα Έλενα Ανδρέου, Καθηγήτρια στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο κ. Πασιαρδής είναι κάτοχος διδακτορικού από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (Birkbeck College) και, μεταξύ άλλων, έχει εργαστεί στο διεθνούς φήμης Institute for Fiscal Studies και διδάξει στο City University (UK). Η άριστη επιστημονική προσφορά του περιλαμβάνει βιβλία και πολλά άρθρα, που έχουν δημοσιευτεί στα εγκυρότερα διεθνή επιστημονικά περιοδικά, όπως American Economic Review, International Economic Review, Journal of Public Economics, The Review of Economics and Statistics, The Economic Journal κ.α. Παράλληλα, έχει δημοσιεύσει μεγάλο αριθμό μελετών σε θέματα της Κυπριακής Οικονομίας, που είχαν εκτενή κάλυψη στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, απετέλεσαν σημείο αναφοράς στη δημόσια συζήτηση και είχαν επιρροή στη διαμόρφωση κοινωνικοοικονομικής πολιτικής.

Ο κ. Πασιαρδής διετέλεσε Πρόεδρος του Τμήματος Οικονομικών στα αρχικά στάδια ίδρυσής του, με καταλυτική συνεισφορά στο διδακτικό, διοικητικό και ερευνητικό έργο. Το 2002, με δική του πρωτοβουλία, ιδρύθηκε το ΚΟΕ του οποίου ήταν Διευθυντής μέχρι την αφυπηρέτηση του στις 31 Αυγούστου 2016. Διετέλεσε πρόεδρος των Συγκλητικών Επιτροπών Οικονομικών και Ερευνας και είχε, γενικά, σημαντική εισφορά στη διαμόρφωση του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο κ. Πασιαρδής έχει εκλεγεί Ομότιμος Καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου και θα συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του στο ΚΟΕ ως Ανώτερος Ακαδημαϊκός Σύμβουλος.

Συνεργασία ΚΟΕ με το Παγκόσμιο Κέντρο Ανταγωνιστικότητας

Το ΚΟΕ έχει υπογράψει συμφωνία συνεργασίας με το Παγκόσμιο Κέντρο Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Center) της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων IMD στη Λωζάνη της Ελβετίας. Το IMD εκδίδει σε ετήσια βάση το *IMD World Competitiveness Yearbook*, που αξιολογεί την ανταγωνιστικότητα 61 χωρών, κυρίως των μεγαλύτερων και περισσότερο ανεπτυγμένων. Με τη συμφωνία αυτή η Κύπρος θα προστεθεί στις χώρες αυτές, και το ΚΟΕ να καθίσταται ο συνεργαζόμενος φορέας του IMD. Κύρια αποστολή του ΚΟΕ είναι να συμβάλλει στη συλλογή των

απαιτούμενων δεδομένων για την Κύπρο. Το World Competitiveness Yearbook του 2017, που θα εκδοθεί τον ερχόμενο Μάιο, θα περιλαμβάνει και την Κύπρο.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις

Το ΚΟΕ συμβάλλει συστηματικά στην προώθηση της εμπειρικής έρευνας με επίκεντρο την οικονομία της Κύπρου. Οι μελέτες του δημοσιεύονται στη σειρά Δοκιμίων Οικονομικής Πολιτικής του ΚΟΕ, στο περιοδικό Cyprus Economic Policy Review καθώς και σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Παρακάτω παρατίθενται οι πιο πρόσφατες δημοσιευμένες μελέτες του Κέντρου:

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

- 05-16 Papamichael Chr. and N. Pashourtidou , "[The role of survey data in the construction of short-term GDP growth forecasts](#)".
- 04-16 Karagiannakis Ch., P. Pashardes, N. Pashourtidou and S. Andreou, "[The CyPERC property price index: Data and estimation methods](#)"
- 03-16 Michail A. N. and M. C. Polemidiotis, "[Estimates of Public, Housing and Other Private Sectors Net Capital Stocks for the Cyprus Economy: 1995Q1-2015Q4](#)",
- 02-16 Polycarpou A., "[The Output Gap in Cyprus and EU-28](#)".
- 01-16 Koutsampelas C., "[The Cypriot GMI scheme and comparisons with other European countries](#)".

Περιοδικό Cyprus Economic Policy Review

Περιεχόμενα του τεύχους 10 (Ιούνιος 2016)

- [The Cypriot GMI Scheme and Comparisons with other European Countries](#)
Christos Koutsampelas
- [Recent trends in the Cypriot Electronic Communications Sector](#)
Sofronis Clerides and Charalampos Karagiannakis
- [Comparisons of Productivity among European Sectors and Cyprus: The case of Tourism Sector](#)
Theofanis Mamuneas and Elena Ketteni
- [Estimates of Public, Housing and Other Private Sectors Net Capital Stocks for the Cyprus Economy: 1995Q1-2015Q4](#)
Nektarios A. Michail and Marios C. Polemidiotis
- [The Output Gap in Cyprus and EU-28](#)
Alexandros Polycarpou

Νέα του Τμήματος Οικονομικών

Αναστασία Δημητρίου

Προπτυχιακά Προγράμματα

Το Τμήμα Οικονομικών προσφέρει δύο προπτυχιακά προγράμματα, ένα στα Οικονομικά και ένα στις Διεθνείς, Ευρωπαϊκές και Οικονομικές Σπουδές.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016/17, εξασφάλισαν θέση στα δύο πιο πάνω προγράμματα 84 φοιτητές. Από αυτούς, 47 φοιτούν στο πρόγραμμα Οικονομικών και 37 στο πρόγραμμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Οικονομικών Σπουδών.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2013/14, το Τμήμα Οικονομικών σε συνεργασία με το Τμήμα Μαθηματικών και Στατιστικής προσφέρουν από κοινού το νέο Διατμηματικό Πρόγραμμα προπτυχιακών Σπουδών στα Μαθηματικά και Οικονομικά. Στο εν λόγω πρόγραμμα εξασφάλισαν θέση και φοιτούν 12 φοιτητές.

Μεταπτυχιακά Προγράμματα

Το Τμήμα Οικονομικών προσφέρει μεταπτυχιακά προγράμματα – δύο επιπέδου Μάστερ - Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση και Μάστερ στα Νομισματικά και Χρηματοοικονομικά, και ένα διδακτορικού επιπέδου. Στα πιο πάνω προγράμματα για το ακαδημαϊκό έτος 2016/17, φοιτούν 18 φοιτητές.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2016/17, το Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια Κρήτης και Wageningen Ολλανδίας, προσφέρουν από κοινού το νέο Διαπανεπιστημιακό μεταπτυχιακό πρόγραμμα – Master in Business Economics (Technology, Innovation Management and Entrepreneurship – TIME MBE).

Στο εν λόγω πρόγραμμα εξασφάλισαν θέση και φοιτούν 10 φοιτητές.

Ειδικοί Επιστήμονες

Για το Χειμερινό Εξάμηνο 2016/17, επισκέπτονται το Τμήμα και διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους στα προγράμματα του Τμήματος οι:

- Αδάμος Αδάμου, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Αντρέας Ασσιώτης, PhD Southern Illinois University, Illinois, USA
- Νεοφύτα Έμπορα, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Ιωάννα Στυλιανού, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου

- Μιχάλης Χαϊλής, PhD Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Το Τμήμα Οικονομικών στα πλαίσια του Κοινοτικού προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS προσφέρει μαθήματα και στην Αγγλική γλώσσα. Κατά το Χειμερινό Εξάμηνο 2016/17, προσφέρονται τα πιο κάτω μαθήματα:

ΟΙΚ305 Διεθνές Εμπόριο
ΟΙΚ313 Δημόσια Οικονομικά
ΟΙΚ327 Οικονομικά του Περιβάλλοντος

Σειρά Σεμιναρίων στα Οικονομικά

Όπως κάθε χρόνο, το Τμήμα Οικονομικών διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

<http://www.ucy.ac.cy/econ/en/seminars/department-seminar-series>

Σαββατικές Άδειες Μελών ΔΕΠ του Τμήματος

Στον Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Γιάννη Κασπαρή έχει παραχωρηθεί σαββατική άδεια για το ακαδημαϊκό έτος 2016/17, και στην Επίκουρη Καθηγήτρια Άντρη Χασαμπουλλή για το Χειμερινό Εξάμηνο 2016/17.

Ομότιμος καθηγητής Πάνος Πασιαρδής

Το Τμήμα Οικονομικών από την 1η Σεπτεμβρίου 2016, έχει απονέμει στον καθηγητή Πάνο Πασιαρδή τον τίτλο του Ομότιμου καθηγητή.

Εκλογή Διευθυντή Κέντρου Οικονομικών Ερευνών

Από 1^η Σεπτεμβρίου 2016, η Καθηγήτρια του Τμήματος Έλενα Ανδρέου, έχει αναλάβει καθήκοντα ως Διευθύντρια του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών.

Ανεπίξεις μελών ΔΕΠ Τμήματος

Κατά το Εαρινό Εξάμηνο 2015/16 έγιναν οι ακόλουθες ανεπίξεις μελών ΔΕΠ του Τμήματος:

Δημήτρης Ξεφτέρης, Επίκουρος Καθηγητής, 1^η Αυγούστου 2016.

Μάριος Μιχαηλίδης, Επίκουρος Καθηγητής, 1^η Αυγούστου 2016.

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος:	Γιώργος Συρίχας, Εκτελεστικός Σύμβουλος, Κεντρική Τράπεζα Κύπρου
Μέλη:	Έλενα Ανδρέου, Καθηγήτρια, Διευθύντρια ΚΟΕ, Τμήμα Οικονομικών και ΚΟΕ, Πανεπιστήμιο Κύπρου
	Μάριος Κληρίδης, Πρώην Γενικός Διευθυντής, Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα
	Μιχάλης Μιχαήλ, Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου
	Γιώργος Παντελή, Διευθυντής, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών και Ευρωπαϊκής Ένωσης, Υπουργείο Οικονομικών
	Πάνος Πασιαρδής, Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών και ΚΟΕ, Πανεπιστήμιο Κύπρου
	Γιάννης Τιρκίδης, Ανώτερος Οικονομολόγος, Συγκρότημα Τράπεζας Κύπρου

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος:	Έλενα Ανδρέου		
Μέλη:	Σωφρόνης Κληρίδης	Άντρος Κούρτελλος	Θεοφάνης Μαμουνέας
	Πάνος Πασιαρδής	Χριστόφορος Πισσαρίδης	

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Θεόδωρος Ζαχαριάδης	Μαρία Ηλιοφώτου	Χρήστος Σάββα
---------------------	-----------------	---------------

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Άντζελα Σιεκέρσαββα, τηλ. 22893660, email: shekersavva.angela@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του ενημερωτικού δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο και τους συγγραφείς του άρθρου.

Η 'Οικονομική Έρευνα' κυκλοφορεί δύο φορές ετησίως και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ <http://www.ucy.ac.cy/erc/en/publications/newsletter>